

процесі планування впровадження й використання систем електронного постачання в промисловості. Як напрямком подальших досліджень ми передбачаємо поглиблене вивчення можливостей використання систем електронного постачання на промислових підприємствах України.

Література

1. Gartner: в 2009 г. ИТ-рынок затянет пояса. – 14.10.08. // <http://www.cnews.ru>.
2. Moon M.J. E-procurement management in state governments: diffusion of e-procurement practices and its determinants // *Journal of Public Procurement*. – 2005. – № 5 (1). – С. 54 – 72.
3. Haller R. Emerging procurement models and the effects on internal structures. – 2004. – <https://repositorium.sdum.uminho.pt>.
4. Brooks J., Favre D. A Case for eSourcing: The strategic side of procurement // *Accenture. SupplyChainManagement*. – 2003. – С. 1 – 14.
5. Hunter L.M., Kasouf C.J., Celuch K.G., Curry K.A. A classification of business-to-business buying decisions: risk importance and probability as a framework for e-business benefits // *Industrial Marketing Management*. – 2004. – Vol. 33, Issue 2. – С. 145 – 154.
6. Flynn A. Catalog management implementation strategies. Critical Issue Report // *CAPS Research*. – November 2004. – С. 1 – 29.
7. Executive Summary. 2006 eProcurement Benchmark Report // *CAPS Research*. – 14.07.2006. – С. 1 – 9.
8. Meier R.L., Williams M.R., Singley R.B. The strategic role of reverse auctions in the quotation and selection process // *CAPS Research*. – № 5 (3). – 2002. – С. 13 – 17.
9. Bitran G., Bassetti P.F., Romano G.M. Supply chains and value networks: the factors driving change and their implications to competition in the industrial sector // *Center for eBusiness. Research brief*. – № 2 (3). – 2003. – С. 1 – 5.

Надійшла 13.06.2009

УДК 005.337

У. С. РАСУЛОВА, К. С. ХРИПУНОВА

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ЗА КОМПЛЕКСНОЮ МУЛЬТИПЛІКАТИВНОЮ МОДЕЛЛЮ

В статті розроблена індексна мультиплікативна модель оцінки впливу факторів на ефективність використання трудових ресурсів промислового підприємства. Проведена її апробація на прикладі ЗАТ "АзовЕлектроСталь".

The index multiplicative model of influence estimation of factors on efficiency of the use of labour resources of industrial enterprise is developed in the article. Its approbation is conducted on the example of joint-stock company "Azovelektrostal".

В умовах сьогодення перед підприємствами та роботодавцями постає питання дослідження ефективності використання трудових ресурсів та, зокрема, аналізу впливу чинників на її динаміку. Відповідно доцільним передбачається розроблення моделі аналізу впливу загальних показників діяльності підприємства на ефективність використання трудових ресурсів.

Питанням оцінки ефективності використання персоналу підприємства присвячено багато робіт вітчизняних та зарубіжних вчених та практиків, зокрема Беляцького Н.П., Грішнєвої О.А., Єсенінової Н.І., Савченка В.А., Федоніна О.С., Кибанова А.Я. тощо. Однак дотепер не є розробленим комплексний підхід до оцінки впливу факторів на рівень ефективності використання трудових ресурсів.

Метою даної статті є розробка комплексної мультиплікативної моделі оцінки впливу факторів на ефективність використання трудових ресурсів підприємства та її апробація на прикладі промислового підприємства ЗАТ «АзовЕлектроСталь».

В цілому в теорії розроблено та описано багато методів та загальноживаних методик оцінки ефективності трудових ресурсів, які виходять або з оцінки її результативності, або з оцінки її затратності. Однак в них враховано, зазвичай, незначне коло інших показників, що оцінюють діяльність підприємства в цілому, відповідно вони надають змогу комплексно оцінити та порівняти ефективність діяльності підприємства з ефективністю використання трудових ресурсів. Для більш повного та обґрунтованого аналізу впливу показників діяльності підприємства на ефективність використання трудових ресурсів доцільно використати наступну індексну мультиплікативну модель:

$$R = a * b * c * d * e * f * g, \quad (1)$$

$$R = \frac{Пч}{Чсер},$$

де R – розмір чистого прибутку на одного працівника, Пч – чистий прибуток, Чсер – середньооблікова

чисельність.

$$a = \frac{Bp}{Чсер},$$

де а – продуктивність праці;

$$b = \frac{Пч}{Bp},$$

де b – рентабельність виробництва, коефіцієнт, Bp – виручка від реалізації;

$$c = \frac{ФОП}{Bсук},$$

де с – частка фонду оплати праці в сукупних витратах підприємства, ФОП – фонд оплати праці, Bсук – сукупні витрати;

$$d = \frac{Пч}{ФОП},$$

де d – розмір чистого прибутку на одиницю фонду оплати праці;

$$e = \frac{Bсук}{Bp}$$

де e – розмір сукупних витрат на одиницю виручки від реалізації продукції;

$$f = \frac{ФОП}{Пч},$$

де f – розмір фонду оплати праці на одиницю чистого прибутку;

$$g = \frac{Bp}{ФОП},$$

де g – розмір виручки від реалізації продукції на одиницю фонду оплати праці.

Таким чином, можливості виробничого підприємства з підвищення ефективності використання трудових ресурсів можна представити у вигляді індексної функціональної моделі:

$$\frac{Пч}{Чсер} = \frac{Bp}{Чсер} * \frac{Пч}{Bp} * \frac{ФОП}{Bсук} * \frac{Пч}{ФОП} * \frac{Bсук}{Bp} * \frac{ФОП}{Пч} * \frac{Bp}{ФОП}. \quad (2)$$

Для аналізу та контролінгу ефективності використання трудових ресурсів на виробничому підприємстві та впливу змінення кожного з факторів моделі на ефективність використання трудових ресурсів можна застосовувати наступну модель, яка має вигляд:

$$\frac{r_{\phi}}{r_{nl}} = \frac{\sum a_{\phi} * b_{\phi} * c_{\phi} * d_{\phi} * e_{\phi} * f_{\phi} * g_{\phi}}{\sum a_{nl} * b_{nl} * c_{nl} * d_{nl} * e_{nl} * f_{nl} * g_{nl}} \quad (3)$$

або у скороченому записі:

$$CBr = CBa * CBb * CBc * CBd * CBe * CBf * CBg, \quad (4)$$

де CB – змінення кожного з факторів у звітному періоді.

Вплив кожного з факторів моделі на ступінь змінення ефективності використання трудових ресурсів виробничого підприємства можна оцінити за рахунок аналізу наступних формул:

$$\left. \begin{aligned} \Delta Ra &= (a_{зв} - a_{мин}) * b_{мин} * c_{мин} * d_{мин} * e_{мин} * f_{мин} * g_{мин}, \\ \Delta Rb &= a_{зв} * (b_{зв} - b_{мин}) * c_{мин} * d_{мин} * e_{мин} * f_{мин} * g_{мин}, \\ \Delta Rc &= a_{зв} * b_{зв} * (c_{зв} - c_{мин}) * d_{мин} * e_{мин} * f_{мин} * g_{мин}, \\ \Delta Rd &= a_{зв} * b_{зв} * c_{зв} * (d_{зв} - d_{мин}) * e_{мин} * f_{мин} * g_{мин}, \\ \Delta Re &= a_{зв} * b_{зв} * c_{зв} * d_{зв} * (e_{зв} - e_{мин}) * f_{мин} * g_{мин}, \\ \Delta Rf &= a_{зв} * b_{зв} * c_{зв} * d_{зв} * e_{зв} * (f_{зв} - f_{мин}) * g_{мин}, \\ \Delta Rg &= a_{зв} * b_{зв} * c_{зв} * d_{зв} * e_{зв} * f_{зв} * (g_{зв} - g_{мин}). \end{aligned} \right\} \quad (5)$$

Апробація розробленої моделі проводилася на прикладі закритого акціонерного товариства «АзовЕлектроСталь», створеного шляхом перейменування закритого акціонерного товариства «РадонЕлектроСталь», зареєстрованого рішенням виконкому райради Калінінського району міста Донецьк від 08.07.1998 року №410/1. Юридична адреса підприємства – Україна, 87535, м. Маріуполь, площа Машинобудівельників,1. Метою діяльності підприємства є отримання прибутку шляхом здійснення господарської діяльності, задоволення потреб громадян, колективних, державних та інших підприємств, установ і організацій в товарах та послугах, що виробляються підприємством та є складовими предмету його діяльності.

Результати розрахунку впливу основних показників діяльності досліджуваного підприємства на

ефективність використання трудових ресурсів наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Вплив основних показників діяльності ЗАТ «АзовЕлектроСталь» на ефективність використання трудових ресурсів

Показники	2007 рік	2008 рік	Відхилення, +/-	Вплив чинників
Продуктивність праці, тис. грн	39,64	119,23	79,59	7,33
Рентабельність виробнича, коеф.	0,09	0,15	0,06	6,61
Частка фонду оплати праці в сукупних витратах	0,44	0,17	-0,27	-10,94
Розмір чистого прибутку на одиницю фонду оплати праці, тис. грн	0,25	1,06	0,81	21,81
Розмір сукупних витрат на одиницю виручки від реалізації, тис. грн	0,85	0,84	-0,01	-0,27
Розмір фонду оплати праці на одиницю чистого прибутку, тис. грн	4,03	0,94	-3,09	-21,60
Розмір виручки від реалізації продукції на одиницю фонду оплати праці, тис. грн	2,69	7,20	4,50	11,00
Розмір чистого прибутку на одного працівника, тис. грн	3,65	17,58	13,94	13,94

Таким чином, як свідчать наведені вище розрахунки, у звітному році ефективність використання трудових ресурсів досліджуваного підприємства підвищилася за рахунок збільшення розміру чистого прибутку на одного робітника, нарощування розміру виручки від реалізації продукції та чистого прибутку на одиницю фонду оплати праці, підвищення продуктивності праці тощо. Основним резервом підвищення ефективності використання трудових ресурсів, в свою чергу, є нарощування розміру фонду оплати праці на одиницю чистого прибутку, оскільки це сприятиме зацікавленості працівників в кінцевих результатах роботи підприємства.

Відповідно можна зробити висновок про доцільність використання розробленої індексної мультиплікативної моделі для оцінки впливу факторів на ефективність використання трудових ресурсів, оскільки вона надає змогу визначити основні резерви підвищення продуктивності праці підприємства на подальшу перспективу.

Перспективами подальших досліджень в даному напрямку є удосконалення методики стимулювання робітників для забезпечення нарощування продуктивності праці.

Література

1. Беяцкий Н.П. и др. Управление персоналом: Учеб. пособие. – Минск: Интерпрессервис, Экоперспектива, 2005. – 124 с.
2. Грیشнова О.А. Економіка праці та соціально- трудові відносини: Підручник.- К.: Знання, 2005. – 302 с.
3. Єсенінова Н.І. Економіка праці та соціально- трудові відносини. Навч.: посібник. – К.: Кондор, 2004. – 285 с.
4. Савченко В.А. Управління розвитком персоналу: Навч. посібник. – К.:КНЕУ, 2002. – 265 с.
5. Федонін О.С., Репіна І.М., Олексік О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2005. – 197 с.
6. Экономика и социология труда: Учебник / Под ред. А. Я. Кибанова. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 230 с.

Надійшла 09.06.2009